

Els vint corders de Blanes

Joaquim Ruyra, el nostre gran prosista, va escriure algunes narracions humorístiques, algunes d'elles, com *El frare escalfallits* i *Els vint corders de Blanes*, basades en un quid pro quo, és a dir, en el fet de prendre una cosa per una altra. Dit altrament, en l'homonímia que presenten els mots *frare*, que significa alhora «monjo» i «escalfallits», i *corde*, que vol dir «el qui fabrica o ven cordes» i també «anyell». *Els vint corders de Blanes* sembla una narració basada en un fet veridic: el cas és que la bona gent de Blanes del segle passat no atribuïa al substantiu *corde* altre significat que el relacionat amb la manufactura i venda de cordes, i quan el general Zapatero, amb alegre desimboltura, els va demanar que li enviessin vint «corderos» ben grassonets, no van pensar sinó que aquell cap militar volia vint operaris capaços de fer una bona corda.

No solament a Blanes, sinó en una bona part del nostre domini lingüístic, el mot *corde*, significant «anyell», és desconegut i, encara més, és considerat per alguns com un castellanisme més. I, de fet, si algun barceloní recorre avui a aquesta forma, és més que probable que sigui realment per influència del castellà. Però *corde* no deixa d'ésser una forma ben legítima del català, segons Coromines, «enterament general en els dominis dialectals occidental i valencià». No hi ha cap raó, doncs, per a combatre-la ni titllar-la de castellanisme, cosa a què pot induir fàcilment no solament la desconexença d'aquest mot

com a forma catalana en els dominis del català oriental (els blanencs de Ruyra ignoraven fins i tot la forma corresponent del castellà) sinó també el fet que, a més de *anyell*, que ens apareix com una forma genuïnament catalana, disposem encara dels mots *xai* i *be*. Aquests dos mots, ens diu Coromines, són de formació expressivo-onomatopèica (el darrer és clarament l'onomatopèia del crit de l'animal) i han anat guanyant terreny en els darrers decennis. No hi ha dubte que la forma més pròpia de la llengua culta i literària és *anyell*, però el fet és que disposem de quatre formes diferents per a designar la mateixa idea, «dill de l'ovella fins a l'edat d'un any», totes elles legítimes, i que els qui tenen *corde* com a forma del seu llenguatge heretat la poden mantenir amb tot el dret, sense que ningú els la pugui contestar.

De tots els noms de què disposem per a designar aquest animal de tant profit, és el femení *ovella* el que s'utilitza quan cal referir-s'hi com a espècie del regne animal (concretament, l'*Ovis aries*), i el que trobem, per tant, als tractats de zoologia. El mateix nom designa també, especialment, la femella: el mascle, adult, rep usualment els noms de *moltó* o *marrà*. Aquest darrer nom s'usa també per a designar el porc, especialment en sentit figurat, però pròpiament, contràriament al que algú creu, és el mascle de l'ovella, tal com recorda la cèlebre dita *l'osset com una banya de marrà*.

Albert Jané